

Ἀπὸ τὴν μίνησιν τῶν Ἰδεῶν

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

[Ἡ ἑβδομαδιαία ἐφημερίς «Κοινότης» ἐορτάζουσα τὰ 30 χρόνια τῆς τόσον γο-
νίμου δράσεώς της ὑπὲρ τῆς αὐτοδιοικήσεως ἀναδημοσιεύει τὸ κάτωθι εἰσαγωγι-
κὸν σημεῖωμα εἰς τὸ δημοσιευθὲν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμ. 15 φύλλον της, τῆς 15ης
᾽Οκτωβρίου 1929, ἄρθρον τοῦ Καθηγητοῦ κ. Στρ. Κ. Παπαϊωάννου, εἰς τὸ
ὁποῖον διευκρινεῖται ἡ ἀπὸ τοῦ 1922 ἀναπτυχθεῖσα νέα θεωρία περὶ τῆς αὐτοδιοι-
κήσεως ἐν Ἑλλάδι. Ἡ ἀναδημοσίευσίς γίνεται λόγῳ τοῦ ἰδιαίτερου πάντοτε ἐν-
διαφέροντος τῆς Σχολῆς ὑπὲρ τοῦ κοινοτικοῦ θεσμοῦ].

Ἀριθμὸς φύλλου 15 τῆς 15ης ᾽Οκτωβρίου 1929

«Εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον μας, ἀναδημοσιεύοντες τὰ σχετικά μετὰ τὴν πρό-
τριακονταετίας περιοδεῖαν τοῦ τότε ᾽Υπουργοῦ τῶν ᾽Εσωτερικῶν κ. Ἀργυροπούλου εἰς
τάς ᾽Επαρχίας, πρὸς μελέτην τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοδιοικήσεως Β' βαθμοῦ καὶ τῆς ἀπο-
κεντρώσεως, θὰ ἐδημιουργούσαμεν ἀσφαλῶς διὰ τοὺς σημερινοὺς ἀναγνώστας μας μίαν
ἱστορίαν, διότι, ὡς θὰ εἶδαν εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον μας ἐγράφαμε τότε ἐξηγοῦν-
τες τοὺς λόγους διὰ τοὺς ὁποίους ἐκρίθη σκόπιμον νὰ συνοδεύσῃ τὸν κ. Ἀργυρόπουλον
εἰς τὴν περιοδεῖαν του ὁ Διευθυντὴς μας κ. Τσαγκαράκης ὅτι :

«Ἄν καὶ δι᾽ ἰστάμεθα ριζικῶς πρὸς τὸ κράτος ἐκπροσωπούμενον ὑπὸ τοῦ κ.
᾽Υπουργοῦ τῶν ᾽Εσωτερικῶν, ὅσον ἀφορᾷ τὸν τρόπον τῆς ἐφαρμογῆς τῆς αὐτοδιοική-
σεως ἢ μᾶλλον ἀκριβῶς δι' αὐτὸν καὶ διὰ νὰ ἀντιταχθῶμεν μετὰ ὅλας τὰς δυνάμεις μας
ἐναντίον τοῦ μελετωμένου τρόπου ἐφαρμογῆς τοῦ ἐν λόγω συστήματος, θὰ τὸν παρακο-
λουθῆσωμεν εἰς τὴν ἀνά τὴν Ἑλλάδα περιοδεῖαν του, γιὰ νὰ μελετήσωμεν μετ' αὐτοῦ
ἐπιτοπίως τὸν τρόπον τῆς καλλιτέρας ἐφαρμογῆς τοῦ ὑπὸ συζήτησιν θεσμοῦ. Ἐχομεν
ἄλλωστε ὑποχρέωσιν ἐφ' ὅσον εἴμεθα ὄργανα τῶν μονάδων τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως,
νὰ μὴ φεισθῶμεν οὐτε κόπων, οὐτε δαπανῶν διὰ νὰ ἐξυπηρετήσωμεν τὰ συμφέροντά
των».

Εἶναι φυσικὸν λοιπόν, οἱ σημερινοὶ ἀναγνώσται μας νὰ διερωτῶνται ποῖαι ἦσαν αἱ
ἀπόψεις τῆς ἐφημερίδος μας, ὅσον ἀφορᾷ τὴν αὐτοδιοίκησιν Β' βαθμοῦ καὶ τὴν ἀποκέν-
τρωσιν διὰ νὰ διίστανται ριζικῶς πρὸς τὰς ἀπόψεις τοῦ Κράτους, ποῦ εἶχε ψηφίσει
τότε Νόμον περὶ ἐφαρμογῆς τῶν θεσμῶν τούτων μετὰ βάσιν τὴν Νομαρχιακὴν περιφέρειαν
καὶ μετὰ τὰς ὑπηρεσίας τοῦ ᾽Υπουργείου τῶν ᾽Εσωτερικῶν, ποῦ ἦτο ὑπὲρ τῆς διαιρέσεως
τοῦ Κράτους εἰς εὐρυτέρας περιφέρειας καὶ τῶν ὁποίων τὴν ἀνάπτυξιν ἔκαμεν πρὸς τὸν
Διευθυντὴν μας, ὁ συνοδεύσας τότε τὸν κ. ᾽Υπουργοῦ Διευθυντὴς τοῦ ᾽Υπουργείου τῶν
᾽Εσωτερικῶν κ. Λιανόπουλος, εἰς τὸ πρὸς τὰς Καλάμας ταξίδιον του.

Ἡ «Κοινότης» ὑπεστήριξε τότε τὴν ἐφαρμογὴν τῆς αὐτοδιοικήσεως καὶ τῆς ἀπο-
κεντρώσεως κατὰ περιφέρειας κοινῶν γαιοοικονομικῶν δεδωμένων καὶ συμφερόντων.
Καὶ διὰ νὰ γίνῃ ἀντιληπτὴ ἡ διαφορὰ τῆς θέσεως τὴν ὁποίαν ὑπεστήριξεν ἡ ἐφημερίς
μας, ἀναδημοσιεύομεν κατωτέρω ἀπόσπασμα ἀρθροῦ τοῦ συνεργάτου μας κ. Στράτου
Παπαϊωάννου, νῦν Διευθυντοῦ τῆς ᾽Ανωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς, συγγραφέως πολυ-
τῶνων ἔργων καὶ μελετῶν, ἐμπορικῆς, διοικητικῆς, γεωργοοικονομικῆς καὶ κοινωνικῆς
φύσεως καὶ τοῦ ὁποιοῦ ἡ γνώμη ἐνεῖχεν ἐξαιρετικὴν βαρῦτητα διότι δὲν ἦτο ἀπόρροια
μόνον θεωρητικῶν μελετῶν, ἀλλὰ συμπερασμάτων πείρας ἐκ τῆς εἰς ᾽Επαρχίαν ζωῆς

και δράσεως του άρθρογράφου. ο οποίος υπήρξεν Ιδρυτής και Διευθυντής των δύο περιφημων οργανισμών του Πηλίου, των ταμείων Προνοίας, Παραγωγής και Όδοποιίας.

Είς την πρωτοβουλίαν τούτου όφείλονται επίσης τὰ συνέδρια Βόλου 1923 και 1925 τὰ όποια υπήρξαν κλασσικά ύποδείγματα επιτυχούς οργανώσεως λαμπράς διεξαγωγής και ίλιαν πρακτικόν άποτελεσμάτων. δεδομένου ότι άπαντα τὰ ψηφίσματα αυτών υιοθετήθησαν και έγινοντο Νόμοι του Κράτους».

Η ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΙΣ Β΄ ΒΑΘΜΟΥ ΚΑΙ Η ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΙΣ

Άπόσπασμα από άρθρον του Καθηγη-
του κ. Στρ. Κ. ΠΑΠΑΓΩΑΝΝΟΥ

Η αυτοδιοικήσις υπό τον τύπον της Νομαρχιακής ή Έπαρχιακών Συμβουλίων τετράκις έχει νομοθετηθή και εφαρμοσθή εν Ελλάδι και ο θεσμός αυτός δώσας επανειλημμένως εξετάσεις απέτυχε και τὰ τοπικά Συμβούλια κατηργήθησαν υπό την λαϊκήν αγανάκτησιν ή την άδιαφορίαν, καθ' όσον όμόθυμος υπήρξεν ή γνώμη ότι κατάντησαν κέντρα άηδούς φαιτρισμού και κοινοβουλευτικής ούτως ειπείν άκοσμίας, ή όποία ούδὲ εις χειροτέρας στιγμάς της Έλληνικής Βουλής παρετήρηθη. Πάντως κατά κοινήν όμολογίαν τὰ τοπικά αυτὰ συμβούλια ούδ' έπ' έλάχιστον εξυηρέτησαν τὰ τοπικά συμφέροντα και υπήρξαν άφορμή δημιουργίας διαφόρων τοπαρχών λυμαινομένων την περιφέρειάν των και έκφραβλίζόντων τὰ δημόσια όργανα.

Περιέργως ο άμαρτωλός αυτός θεσμός του παρελθόντος άνεσυστάτο τον Μάιον του 1923 διά του Ν.Δ. της επαναστατικής κυβερνήσεως διά του όποίου ο Νομός απέκτα νομικήν προσωπικότητα, ιδρύετο Νομαρχιακόν συμβούλιον και τοιουτοτρόπως παρά την Δημοτικήν και Κοινοτικήν Αυτοδιοικήσιν του Α΄ βαθμού έδημιουργείτο ή Έτεροδιοικήσις Β΄ βαθμού, ή Νομαρχιακή.

Ο λαός άπησχολημένος με άλλα προβλήματα δέν έπρόσεξε καν τον νέον θεσμόν, ο όποιος και δέν έφηρμόσθη καταποντισθείς εις τὸ πέλαγος της λαϊκής άδιαφορίας, διότι είναι κοινή έπιστημονική άλήθεια, ότι οι κανόνες δικαίου και πολύ περισσότερο όλόκληροι θεσμοί νέαν των πραγμάτων κατάστασιν δημιουργούντες πρέπει να είναι άπόρροια συγκροτημένης λαϊκής συνειδήσεως, άποτέλεσμα άναγκών και συμφερόντων.

Τὸ ζήτημα τούτο ούχι άπαξ έτέθη επί τάπητος δεδομένου, ότι όλα τὰ κόμματα παρεξηγούντα τους πόθους της έξω πρωτευούσης Ελλάδος υπέσχοντο εις τὰ πρόεκλογικά των προγράμματα την αυτοδιοικήσιν και τελευταίως τὸ ζήτημα τούτο επανήλθε χάρις ιδίως εις τον ζήλον του κ. Ύπουργού των Έσωτερικῶν επιθυμούντος να έξεύρη και να εφαρμόσῃ την καλύτεραν λύσιν και να παράσῃ την ποτητήν αυτοδιοικήσιν εις τὰς έπαρχίας.

Ο Ύπουργός των Έσωτερικῶν κ. Αργυρόπουλος περιώδευσε προς τούτο διαφόρους περιφέρειας διά να άντιληφθῇ έπιτοπίως τὰς συνθήκας και τὰς άνάγκας αυτών και διά να άποκρυσταλλώσῃ όρθην και θετικήν γνώμην επί δύο βασικῶν προβλημάτων της αυτοδιοικήσεως, δηλονότι ποία είναι ή άρμόζουσα περιφέρεια διά την αυτοδιοικήσιν του Β΄ βαθμού και ποία πρέπει να είναι ή παρασχεθησομένη εις αυτούς άρμοδιότης.

Η κοινώδης αυτή περιόδεια πού τόσον τιμᾶ τον κ. Ύπουργόν κατέδειξεν πόσας δυσκολίας και άνωμαλίας παρουσιάζει ή εφαρμογή διά την αυτοδιοικήσιν του Β΄ βαθμού και της μεγάλης περιφέρειας την όποιαν υπεστήριξεν ο τόσον γνωστός διά τὸ πολύτιμον ένδιαφέρον του υπέρ της πόλεως των Αθηνῶν, και της Έπαρχίας κ. Αγαπητός, εις μελέτην του δημοσιευθείσαν εις την «Κοινότητα», και της Νομαρχιακής περιφέρειας και της Έπαρχιακής τοιαύτης, την όποιαν υπεστήριξεν ο εισηγητής της Κοινοβουλευτικής Έπιτροπής και Βουλευτής Κυκλάδων κ. Βύρπαιος.

Ο κ. Ύπουργός έπεσκέφθη μεταξύ των άλλων περιφερειῶν άμφοτέρους τους νομούς της Θεσσαλίας και άντελήφθη, ότι υπάρχουν άναντιρρήτως πολλά κοινά συμφέροντα διαφόρων πεδινῶν έπαρχιῶν άμφοτέρων των Νομῶν και κοινά προβλήματα όπως εν παραδείγματι τὰ

υδραυλικὸν τῆς Θεσσαλίας, ἡ προστασία τῆς καπνοπαραγωγῆς τῆς, τὸ πρόβλημα τῆς ἀποκαταστάσεως γηγενῶν καὶ προσφύγων κλπ., ὅπως ἀναντιρρήτως ἀντελήφθη καὶ τὰς ἀνυπερβλήτους σχεδὸν διαφορὰς μεταξὺ τμημάτων τοῦ αὐτοῦ Νομοῦ, ὡς ἐν παραδείγματι τοῦ Πηλίου καὶ τοῦ Θεσσαλικοῦ Κάμπου, διαφορὰς πηγαζούσας ἀπὸ τὴν διάφορον παραγωγὴν, ἀπὸ τὴν διάφορον κοινωνικὴν σύνθεσιν, ἀπὸ τὴν διάφορον μόρφωσιν, ἀπὸ τὰ διάφορα τοπικὰ οἰκονομικὰ καὶ κοινωνικὰ προβλήματα καὶ ἀπὸ τὰ διάφορα συγκρουόμενα συμφέροντα.

Θεωροῦμεν τὸν Νομὸν Λαρίσης ὡς τὸ προσφορότερον παράδειγμα διὰ τὴν μελέτην τῶν διαφῶρων γνωμῶν περὶ τῆς «αὐτοδιοικουμένης περιφερείας». Ἀποτελεῖ τὴν καλλιτέραν ἀπόδειξιν, ὅτι ἡ ὑπάρχουσα διοικητικὴ διαίρεσις ἐδημιούργησε νομοὺς οἱ ὅποιοι δὲν εἶναι οὐδὲν ἄλλο εἰμὴ μόνον ἱστορικαὶ καὶ γεωγραφικαὶ ἔννοιαι καὶ ὅτι ἀναντιρρήτως κατὰ τὴν χάραξιν των δὲν ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν οὔτε ὁ σπουδαιότατος παράγων τῆς συγκοινωνίας οὔτε ὁ συνταυτισμὸς τῶν συμφερόντων, οὔτε ἡ κοινότης τῶν προβλημάτων, οὔτε ἡ ὁμοιότης τῆς ψυχροσυνθέσεως τῶν κατοίκων. Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ δημιουργήσωμεν ὡς αὐτοδιοικουμένην περιφέρειαν τὸν νομὸν Λαρίσης μὲ τὸ καθεστῶς αὐτὸ τῶν διαφῶρων προβλημάτων καὶ τῶν συγκρουομένων συμφερόντων καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπαγάγωμεν τὸ δενδροκομικὸν καὶ ἐλαιοκομικὸν Πήλιον εἰς τὸν καπνοπαραγωγὸν Ἀλμυρὸν καὶ εἰς τὸ κτηνοτροφικὸν καὶ σιτοπαραγωγὸν κάμπον τῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν τοῦ νομοῦ; Ἡ ἀντιθέτως πῶς νὰ μὴ ταυτίσωμεν τὰ κοινὰ συμφέροντα τῶν πεδινῶν ἐπαρχιῶν, ἔστω καὶ ἂν αἱ ἐπαρχίαι αὗται ἀνήκουσιν εἰς τοὺς δύο νομοὺς, τῆς Λαρίσης καὶ τῶν Τρικιῶν* ;

* Ὡς γνωστὸν ὁ κ. Παπαϊωάννου, τ. Κοσμήτωρ τῆς Σχολῆς μας, πρῶτος ἀνέπτυξεν ἐν Εὐρώπῃ τὴν θεωρίαν τῆς αὐτοδιοικήσεως διὰ ἐιδικῶν ὀργανισμῶν, ἀντὶ τῆς τοπικῆς, καὶ τὴν θεωρίαν αὐτὴν ἐφήρμοσεν ἐν Βόλῳ, ὅπου συνέστησε καὶ ἱδρυσεν τοὺς περιφήμους αὐτοδιοικουμένους Ὀργανισμοὺς τοῦ Πηλίου: τὸ Ταμεῖον Γεωργικῆς Παραγωγῆς καὶ τὸ Ταμεῖον Ὀδοποιίας.